

KOSKE

Keski-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus

Asiamiehistä asiavastaaviksi

**Koontia lain potilasasiavastaavista
ja sosiaaliasiavastaavista taustatyöstä.**

Kehittämistehtävä Päivi Estola

Lain taustalla

Sanna Marinin hallituksen kirjaus
“parannetaan potilas- ja
sosaaliasiamies toimintaa”

Sosiaali- ja terveysministeriön
selvitys
Tuomas Kumpula 2020

Hallituksen esitys
300/2022

Lain taustatyön keskeiset elementit

Selvityksen toimenpide-ehdotukset

- Asiamiesten nimeäminen julkisen sektorin tehtäväksi
- Asiamiesten määrän suhteuttaminen väestömäärään
- Potilasasiamiehille kelpoisuusvaatimuksen lainsäädäntöön
- Johtavan/koordinoivan asiamiehen nimittäminen
- Potilasasiamiehille vuotuinen raportointivelvoite
- Kansallinen rekisteri asiamiehistä
- Asiamiestyön avustamistehtävän sanamuodon tarkentaminen
- Asiamiestoimijoille korotettu irtisanomissuoja

Hallituksen esityksen keskeiset asiat

- Asiavastaavien toimenkuvan laajentuminen lainsäädännöllisesti
- Asiavastaavien määrän määrittely
-> riittävä määrä
- Sukupuolineutraalit nimikkeet ja lakiin kirjattu kelpoisuusvaatimus
- Asiavastaavien vastuuhenkilö
- Raportointi ja tiedottamisvelvoite
- Kansallinen rekisteri asiavastaavista VALVIRA
- Avustaminen avattu sanalliseen muotoon
-> voi kirjoittaa puolesta tarvittaessa
- Henkilötieto- ja asiarekisteri

Asiavastaavatoiminta

- **Toiminta liittyy perusoikeudellisiin yksilön oikeuksiin**
  - ❖ Ihmisoikeudet
  - ❖ Riittävien sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen
  - ❖ Yksilön oikeus saattaa asiansa riippumattoman elimen ratkaistavaksi
  - ❖ Vaikuttaa osaltaan yksilön oikeuksien toteutumiseksi
- **Tehtävänä edistää asiakkaidensa oikeuksia ja oikeusturvaa**
  - ❖ Ennakollinen oikeusturva = hyvä hallinto
  - ❖ Jälkikäteinen oikeusturva = muutoksen haku

Toiminnan laajentuminen

- **Asiavastaavatoiminta organisoituu Hyvinvointialueen järjestämisvastuun alle**

- ❖ Hyvinvointialueen tuottamat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut
- ❖ kuntien ja yksityisten palveluntuottajien tuottamat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut
- ❖ julkisoikeudellisten yhteisöjen tuottamat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut
- ❖ valtion tuottamat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut
- ❖ työnantajien tuottaman työterveyshuollon palvelut
- ❖ HUS-yhtymän terveysosasto- ja sosiaalityön palvelut
- ❖ kuntien ja yksityisten tuottamat varhaiskasvatuspalvelut

Toiminta-alueena
koko Hyvinvointialue

- **Pois lukien**

- ❖ HUS-yhtymän järjestämä ja tuottama terveydenhuolto,
- ❖ valtion vankimielisairaaloitten terveyden- ja sairaanhoito,
- ❖ Puolustusvoimien järjestämät ja tuottavat terveyden- ja sairaanhoidon palvelut,
- ❖ vankiterveydenhuoltoyksikön järjestämät ja tuottamat terveyden ja sairaanhoidon palvelut
- ❖ Työterveyslaitoksen tuottamissa terveyden ja sairaanhoidon palveluissa

Asiakkaan oikeudet

- Asiavastaava voi luovuttaa asiakirjoihin liittyviä tietoja vain asiakkaan suostumuksella (poikkeuksena valvontaviranomaiset)
- Rekisteröidyllä oikeus tarkistaa itseään koskevat henkilötiedot
- Tiedonsaantioikeus häntä koskevasta asiakirjasta
- Täysi luottamuksellisuus, asiavastaavatoimintaan liittyvät tieto- ja tarkastuspyynnöt sekä oikaisuvaatimukset käsitellään asiavastaavien tai vastuuhenkilön toimesta
- Alaikäisen oikeus kieltää itseään koskevien tietojen antaminen lailliselle edustajalleen

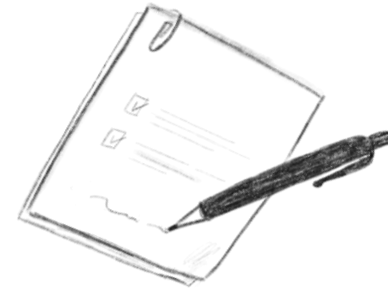
Tilastointi ja asiarekisteri

- **Rekisterin pitäjänä hyvinvointialue (tai hyvinvointialueen ulkopuolelle jääneiden asiavastaavapalveluiden toimijat)**
- **Asiakirjat hallinnollisia asiakirjoja – ei asiakas- tai potilasasiakirjoja**
  - ❖ Ei sovelleta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasasiakirjoihin liittyvää lainsäädäntöä vaan EU:n yleistä tietosuojasetusta ja Tietosuojalakea
  - ❖ Viranomaisen hallussa oleviin asiakirjoihin sovelletaan lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta
- **Asiavastaavatoiminnassa käsitellään erityisiä henkilötietoja sekä arkaluoteisia asioita, joten henkilötietojen käsittelyyn tulee soveltaa erityisiä lakisääteisiä suojakeinoja**
  - ❖ Asiavastaavatoiminnan asiakirjat tulee pitää erillään muista rekisterinpitäjän asiakirjoista -> soveltuva tietojärjestelmä
  - ❖ Tehtäväkohtainen sähköisesti tallennettujen henkilötietojen käyttöoikeuksien määrittely
  - ❖ Alaikäisen oikeuden huomioiminen häntä koskevien tietojen salaamisesta huoltajalle
  - ❖ Asiavastaaville määritelty oikeus käsitellä hallussaan olevien asiakirjojen henkilötietoja, niiltä osin kuin se on tehtävän suorittamisen kannalta välttämätöntä
  - ❖ Lokitietojen kerääminen

Tietojärjestelmä ja rekisteröinti

- Tiedonhallintayksikön ylläpitämä asiarekisteri
- Rekisteröidään asiaa, asian käsittelyä ja asiakirjoja koskevat tiedot
- **Asian rekisteröinti**
  - ❖ Asianosaisen yksilöivä tieto, nimi ja hetu, väliaikainen tunnus tai syntymäaika
  - ❖ Laillisen edustajan, omaisen tai muun läheisen nimi ja toimivalta
  - ❖ Asiointikieli
  - ❖ Tieto, jos alaikäinen on kieltänyt laillisen edustajan tiedonsaantioikeuden omista asioistaan
  - ❖ Lisäksi hyvä olisi tiedonhallintalain mukaan rekisteröidä tiedonhallinta yksikön tunnus, vireille panija, asian vireilletulon ajankohta, muut asianosaiset, viranomaisen yksilöivä tieto, toimintaprosessin yksilöivä tieto, asian käsittelyn tila, viranomaiset toimenpiteet ja niissä käsitellyt asiakirjat
- **Asiakirjan rekisteröinti**
  - ❖ Asiakirjan saapumisajankohta
  - ❖ Asiakirjan laatijan nimi ja tehtävä
  - ❖ Asiakirjan laatimisajankohta
  - ❖ Lisäksi Tiedonhallintalain mukaan olisi hyvä rekisteröidä asiakirjan yksilöivä tieto, asian saapumistapa, asiakirjan lähettäjä, asiankäsittelyprosessi ja tieto asiakirjan synnyttämästä ratkaisusta
- Tiedot tulee olla haettavissa yksilöivän tunnuksen, asianumeron, hetun tms. tiedon avulla

Toiminnasta dokumentoitavat asiat

- Kuvaus pyydetyistä neuvonnasta
- Kuvaus annetusta neuvonnasta sekä muista toimenpiteistä
- Muut palvelujen antamiseen liittyvät välttämättömät tiedot

Mikä muuttuu käytännössä?

- Toiminnan laaja uudelleen organisoituminen hajanaisesta toimijakentästä yhdeksi hallinnolliseksi kokonaisuudeksi
- Kelpoisuusvaatimukset, nimikkeet ja vastuuhenkilöt laadun turvaajina
- Asiavastaavien tehtävänkuvien yhdenmukaistuminen
- Aiempaa suurempi tiedottamisen velvoite
- Aiempaa laajempi neuvonnan ja yhteydenottojen kirjaamisen velvoite
- Asiarekisterin rakentaminen
- Huomiona rinnastus entistä enemmän viranomaistyöhön
- Valtakunnallinen asiavastaavarekisteri
- Jatkuuko yhtenäisnimikkeiden lisääntyminen edelleen?

Kehittämisehdotuksia

- Lain voimaantulon jälkeen asiavastaavatoiminnan kartoitus
- Asiakkaan mielipiteen selvittäminen - tarkistusvelvollisuuden määrittely?
- Tiedon uudelleen hakemisen ja tilastolliseen muotoon saattamisen helpottaminen - asiarekisteri ?
- Tietoturvallisen tiedonsaantioikeuden määrittäminen tietokantaan asiakassiirtotilanteissa
- Asiarekisterin mukanaan tuoma työn laadullisen tarkastelun mahdollisuuden hyödyntäminen
- Vuotuisen selvityksen ja asiavastaaville kertyneen tiedon hyödyntäminen päättäjien sekä kentän toimijoiden kanssa palveluiden kehittämiseksi, myös valtakunnallisesti -> vastuuhenkilöiden / THL:n vuotuinen valtakunnallinen raportti asiavastaavatoiminnasta?
- Yhdistelmänimikkeen lisääminen vai erilliset omaan alaansa erikoistuneet asiantuntijat - tarkempi tarkastelu asiakkaan saaman parhaan mahdollisen palvelun laadun näkökulmasta
- Nopeiden ja tehokkaiden vaikuttamiskeinojen, kuten esimerkiksi sovittelun mallintaminen ja systemaattinen käyttöön ottaminen

Kiitos mielenkiinnosta!

